

sionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu. Seriia : Ekonomichni nauky. – 2018. – № 6. – S. 101–110.

17. Romanenko Ye. O. Pravovi aspekty serednostrokovoho biudzhethnoho planuvannia z vykorystanniam prohranno-tsilovoho metodu / Ye. O. Romanenko // Visnyk Penitentsiarnoi asotsiatsii Ukrainy. – 2019. – № 4. – S. 106–115.

18. Sydor I. P. Monitorynh planuvannia vydatkiv mistsevykh biudzhetyv: kliuchovi aspekty vdoskonalennia / I. P. Sydor // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia : Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo. – 2018. – Vyp. 21(2). – S. 85–89.

19. Tsyfra T. Yu. Biudzhetuвання yak instrument planuvannia i upravlinnia hospodarskoii diialnistiu pidpriemstva / T. Yu. Tsyfra, Ya. F. Loktionova, N. A. Kostenko // Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn. – 2020. – Vyp. 46. – S. 24–31.

20. Chuhunov V. I. Biudzhethne planuvannia yak skladova sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy / V. I. Chuhunov. // Efektyvna ekonomika. – 2020. – № 12. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_92.

Дані про автора

Русіна Юлія Олександрівна,

доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки, Київський національний університет технологій та дизайну, к.е.н., доцент

e-mail: rusinaulia80@gmail.com

Данные об авторе

Русина Юлия Александровна,

доцент кафедры финансов и финансово-экономической безопасности, Киевский национальный университет технологий и дизайна, к.э.н., доцент

e-mail: rusinaulia80@gmail.com

Data about the author

Yuliia Rusina,

Associate Professor of the Department of finance and financial and economic security, Kyiv National University of Technologies and Design, Ph.D. in Economics, Associate Professor

e-mail: rusinaulia80@gmail.com

УДК 336.711.6:336.71.025.13

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5704507>

ГАВРИЛКО П.П.

ГУШТАН Т.В.

Управління проблемними банками за рівнем їх фінансової грамотності

Предметом дослідження є управління проблемними банками за рівнем їх фінансової грамотності.

Мета дослідження – дослідити основні концептуальні підходи до визначення проблемних банків з точки зору фінансової стійкості та механізм державного управління ними.

Методи дослідження. У роботі використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті окреслено на основі кластерного аналізу розподіл банків для визначення проблемних на основі рівня їх фінансової стійкості. Визначені з метою нормалізації даних та проведення кластеризації десяти основних показників, що характеризують усі фінансові аспекти та характеризуються простотою вихідних ознак за банками, та розглянуто систему роботи з проблемними банками.

Висновки. Результатами проведеного дослідження стали наступні висновки. На основі кластерного аналізу окреслено розподіл банків для визначення проблемних на основі рівня їх фінансової стійкості. Базою для групування банків обрані такі показники: коефіцієнт активності залучення ресурсів, рівень депозитів у зобов'язаннях, рівень використання залучених коштів у кредитні вкладення, коефіцієнт дохідних активів, коефіцієнт кредитної активності, чиста процентна маржа, коефіцієнт процентного доходу, дохідність активів, коефіцієнт надійності, коефіцієнт платоспроможності. Визначено систему роботи з проблемними банками, яка включає контроль капіталізації, роботу з «поганими» активами, банківський нагляд, державну підсистему управління проблемними банками.

Ключові слова: фінансова стійкість, банки, показники, кластери, капітальна стійкість, інформація, ефективність, конкурентоспроможність, інновації, державне регулювання.

Управление проблемными банками по уровню их финансовой грамотности

Предметом исследования является управление проблемными банками по уровню их финансовой грамотности.

Целью исследования является изучить основные концептуальные подходы к определению проблемных банков с точки зрения финансовой устойчивости и механизм государственного управления ими.

Методы исследования. В работе использованы диалектический метод научного познания, метод анализа и синтеза, сравнительный метод, метод обобщения данных.

Результаты работы. В статье обозначено на основе кластерного анализа распределение банков для определения проблемных на основе уровня их финансовой устойчивости. Определены с целью нормализации данных и проведения кластеризации десяти основных показателей, которые характеризуют все финансовые аспекты и характеризуются простотой выходных признаков за банками, и рассмотрена система работы с проблемными банками.

Выводы. Результатами проведенного исследования стали следующие выводы. На основе кластерного анализа обозначено распределение банков для определения проблемных на основе уровня их финансовой устойчивости. Базой для группировки банков выбраны следующие показатели: коэффициент активности привлечения ресурсов, уровень депозитов в обязательствах, уровень использования привлеченных средств в кредитные вложения, коэффициент доходных активов, коэффициент кредитной активности, чистая процентная маржа, коэффициент процентного дохода, доходность активов, коэффициент надежности, коэффициент платежеспособности. Определена система работы с проблемными банками, которая включает контроль капитализации, работу с «плохими» активами, банковский надзор, государственную подсистему управления проблемными банками.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, банки, показатели, кластеры, капитальная устойчивость, информация, эффективность, конкурентоспособность, инновации, государственное регулирование.

HAVRYLKO P.P.
HUSHTAN, T.V.

Management of troubled banks by the level of their financial literacy

The subject of the study is the management of troubled banks by the level of their financial literacy.

The purpose of the study is to explore the main conceptual approaches to the definition of troubled banks in terms of financial stability and the mechanism of them public administration.

Research methods. The dialectical method of scientific cognition, the method of analysis and synthesis, the comparative method, the method of generalization of data are used in the work.

Results of work. The paper outlines the distribution of banks on the basis of cluster analysis to identify problem banks based on the level of their financial stability. Ten main indicators, which are defined in order to normalize the data and conduct clustering, characterize all financial aspects and are characterized by the simplicity of the initial features of the banks and the system of working with troubled banks are considered.

Conclusions. The results of the conducted study were the following conclusions. Based on cluster analysis, the distribution of banks is outlined to identify problem banks based on the level of their financial stability. The following indicators are selected as the basis for grouping banks: resource attraction activity ratio, level of deposits in liabilities, level of use of attracted funds in credit investments, income

assets ratio, credit activity ratio, net interest margin, interest income ratio, asset yield, reliability ratio, solvency ratio. The system of work with troubled banks is defined, which includes control of capitalization, work with «bad» assets, banking supervision, state subsystem of management of troubled banks.

Keywords: *financial stability, banks, indicators, clusters, capital stability, information, efficiency, competitiveness, innovations, state regulation.*

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання характеризуються швидкістю перетворень на фінансових ринках, частою зміною тенденцій і періодично повторюваними кризами, що впливає на фінансову стійкість і стабільність банківської системи. Виходячи з того, що банки виступають поряд з іншими комерційними та некомерційними структурами, елементами національної економічної системи, саме їх стійкість функціонування істотним чином впливає на можливості розвитку країни в цілому. З цього приводу, виникає проблема визначення місця банківських установ за певними критеріями на ринку банківських послуг та виокремлення із сукупності проблемних.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблеми формування фінансової стійкості банківської системи та системним елементам стратегічного управління нею приділяється значна увага як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Серед вітчизняних та зарубіжних науковців, які досліджують цю проблему, слід виділити наукові праці наступних авторів: І.М. Васюковича, А.О. Єпіфанова, В.О. Зінченка, В.М. Ковалю, А.М. Мороза, М. Портера, І.Є. Склепового, А. Томпсона, Ф. Хедоурі та інших. Однак, незважаючи на значну кількість публікацій з даної проблематики, наукові дослідження з цієї проблеми потребують подальшого розвитку.

Мета статті – дослідити основні концептуальні підходи до визначення проблемних банків з точки зору фінансової стійкості та механізм державного управління ними.

Виклад основного матеріалу. Аналіз фінансової стійкості банківської системи можна проводити за допомогою кластерного аналізу, який передбачає використання методів групування великих масивів даних, що дає змогу шляхом порівняння зі усією сукупністю аналізованих об'єктів отримувати деталізовану інформацію про реальний стан і тенденції розвитку кожного з них. Для проведення кластеризації використовується метод К – середніх, за яким можна оцінити особливості розвитку банківської системи, зокрема: дослідити

вплив іноземних банків; специфіку діяльності банківських установ, у яких введено тимчасові адміністрації; проаналізувати головні ризики кожного етапу розвитку банків. Метою кластерного аналізу є утворення груп схожих між собою об'єктів, які прийнято називати кластерами. «Кластер» – англ. cluster – «згусток», «пучок», «група» [9].

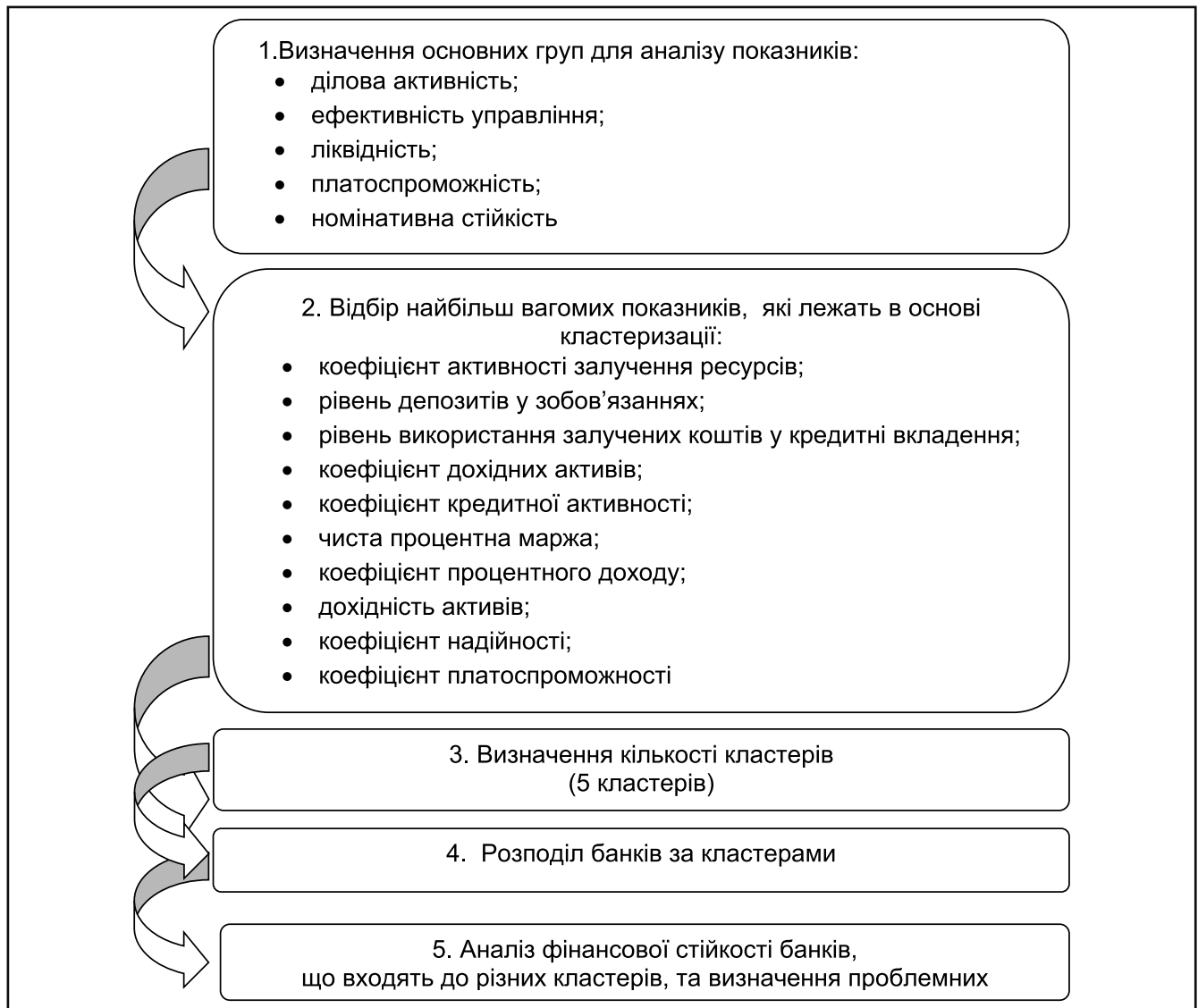
Алгоритми кластерного аналізу дають змогу поділити сукупність об'єктів на однорідні за певним формальним критерієм подібності групи (кластерів). Основною властивістю цих груп є те, що об'єкти, які належать одному кластеру, більш подібні між собою, ніж об'єкти з різних кластерів. Таку класифікацію можна виконувати одночасно з досить великою кількістю ознак. Алгоритм визначення позиції банківських установ за рівнем фінансової стійкості на основі кластерного аналізу представлений на рисунок.

Слід зазначити, що діагностика фінансової стійкості банківської системи та окремих банків є важливою науковою і практичною задачею. Методологія оцінювання, зазвичай, базується на порівнянні різноманітних фінансових показників. Зокрема, показники фінансової стійкості за такими напрямками:

1. Капітальна стійкість (коефіцієнт надійності, коефіцієнт фінансового важеля, коефіцієнт участі капіталу у формуванні активів, співвідношення статутного і балансового капіталів, коефіцієнт концентрації власного капіталу, коефіцієнт захищеності власного капіталу).

2. Показники, що характеризують економічний потенціал та ділову активність банків (коефіцієнт активності залучення ресурсів, коефіцієнт залучення міжбанківських кредитів, рівень міжбанківських кредитів у зобов'язаннях, коефіцієнт дохідних активів, коефіцієнт кредитної активності, коефіцієнт інвестиційної активності, коефіцієнт робочих активів, коефіцієнт матеріалізованих активів).

3. Показники ліквідності та платоспроможності (коефіцієнт миттєвої ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань, коефіцієнт потенційної платоспроможності, коефіцієнт зовнішнього боргу).

Алгоритм визначення позиції банківських установ на основі кластерного аналізу *

* складено авторами

4. Показники ефективності управління банком (загальний рівень рентабельності, чиста процентна маржа, коефіцієнт дієздатності, рентабельність активів, рентабельність загального капіталу, рентабельність статутного капіталу, рентабельність діяльності по витратах, рентабельність доходів).

Показники представлених груп, за якими доцільно проводити оцінку фінансової стійкості банківської системи шляхом поділу банків на кластери мають подібний алгоритм розрахунку і тому повторюють один одного. З метою нормалізації даних та проведення кластеризації обираються десять основних показників, що характеризують усі фінансові аспекти та характеризуються простотою вихідних ознак за банками, а саме: коефіцієнт активності залучення ресурсів, рівень

депозитів у зобов'язаннях, рівень використання залучених коштів у кредитні вкладення, коефіцієнт дохідних активів, коефіцієнт кредитної активності, чиста процентна маржа, коефіцієнт процентного доходу, дохідність активів, коефіцієнт надійності, коефіцієнт платоспроможності.

Державне регулювання організації роботи з проблемними банками повинно містити у собі структурно-логічну композицію, яка складається із контролю за капіталізацією, роботою з «поганими» активами, проведення ефективного банківського нагляду, державної системи управління проблемними банками.

Висновки

На основі кластерного аналізу окреслено розподіл банків для визначення проблемних на ос-

нові рівня їх фінансової стійкості. Визначено систему роботи з проблемними банками, яка включає контроль капіталізації, роботу з «поганими» активами, банківський нагляд, державну підсистему управління проблемними банками.

Список використаних джерел

1. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. / А. М. Герасимович, М. Д. Алексенко, І. М. Парасій–Вергуненко та ін.; ред. А. М. Герасимович. Вид. 2–ге. К.: КНЕУ, 2006. 600 с.
2. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс / [изд. второе, перераб. и доп.]. К.: Эльга, Ника–Центр, 2006. 653 с.
3. Вазинський Ф. А., Колодійчук А. В. Маркетинго–ві дослідження в системі управління конкурентоспроможністю підприємств. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.–техн. праць. Львів: РВВ НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (1). С. 125–130.
4. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Черторижський В. М. Фактори інноваційного розвитку промисловості. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.–техн. праць. 2011. Вип. 21 (11). С. 201–205.
5. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Вазинський Ф. А., Індус К. П. Міжнародні фінанси і фінансовий менеджмент в задачах та прикладах: навчальний посібник. Львів: Вид–во ННВК «АТБ», 2020. 161 с.
6. Колодійчук А. В. Інформація як фактор інноваційного розвитку економіки. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. №5/1(132). С. 58–62.
7. Колодійчук А. В., Пісний В. М. Особливості функціонування машинобудівних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (13). С. 172–178.
8. Колодійчук А. В., Пісний В. М., Семчук Ж. В. Сутність інновацій, структура та основні етапи інноваційного процесу. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (9). С. 191–196.
9. Прохорова В. В., Шакіна М. Ю. Кластерний аналіз підприємств за рівнем фінансової стійкості. Динамика научных исследований. Экономические науки: Материалы конференции. Прага, 2008. URL: http://www.rusnauka.com/15_DNI_2008/Economics/32822.doc.htm
10. Сопільник Л. І., Колодійчук А. В. Управління конкурентоспроможністю машинобудівних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (10). С. 222–227.

References

1. Herasymovych, A. M. (Ed.), Aleksenko, M. D., & Parasiy–Verhunenkol. M., et al. (2006). Analiz bankivs'koyi diyal'nosti [Analysis of banking activity]: Manual. 2nd ed. Kyiv: KNEU. [in Ukrainian].
2. Blank, I. A. (2006). Finansovyy menedzhment [Financial management]: Training course. 2nd ed. Kyiv: Elga, Nick–Center. [in Russian].
3. Vazhynskyy, F. A., & Kolodiychuk, A. V. (2009). Marketynhovi doslidzhennya v systemi upravlinnya konkurentospromozhnisty pidpryyemstv [Marketing research in the system of competitiveness management of enterprises]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (1) (pp. 125–130). [in Ukrainian].
4. Havrylko, P. P., Kolodiychuk, A. V., & Chertoryzhskyy, V. M. (2011). Faktory innovatsiynoho rozvytku promyslovosti [Factors of innovation development of industry]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 21 (11) (pp. 201–205). [in Ukrainian].
5. Havrylko, P. P., Kolodiychuk, A. V., Vazhynskyy, F. A., & Indus, K. P. (2020). Mizhnarodni finansy i finansovyy menedzhment v zadachakh ta prykladakh [International Finance and Financial Management in Problems and Examples]: Textbook. Lviv: ATB Publishing. [in Ukrainian].
6. Kolodiychuk, A. V. (2012). Informatsiya yak faktor innovatsiynoho rozvytku ekonomiky [Information as a factor of innovation development of the economy]. In Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukrayini [Formation of market relations in Ukraine]: Vol. 5/1(132) (pp. 58–62). [in Ukrainian].
7. Kolodiychuk, A. V., & Pisnyy, V. M. (2009). Osoblyvosti funktsionuvannya mashynobudivnykh pidpryyemstv na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrayiny [Features of functioning of machine–building enterprises at the current stage of development of the economy of Ukraine]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (13) (pp. 172–178). [in Ukr.].
8. Kolodiychuk, A. V., Pisnyy, V. M., & Semchuk, Zh. V. (2009). Sutnist' innovatsiy, struktura ta osnovni etapy innovatsiynoho protsesu [The essence of innovation, the structure and the main stages of the innovation process]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (9) (pp. 191–196). [in Ukrainian].
9. Prokhorova, V. V., & Shakina, M. Yu. (2008). Klasternyy analiz pidpryyemstv za rivnem finansovoyi stiykosti [Cluster analysis of enterprises by the level of financial stability]. In Dinamika nauchnykh issledovaniy. Ekonomicheskije nauki [Dynamics of scientific research.

Economic sciences]: Proceedings of the conference. Prague. Retrieved from http://www.rusnauka.com/15_DNI_2008/Economics/32822.doc.htm [in Ukrainian].

10. Sopilnyk, L. I., & Kolodiyuk, A. V. (2009). Upravlinnya konkurentospromozhnistyu mashynobudivnykh pidpryyemstv na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrainy [Management of competitiveness of machine-building enterprises at the present stage of development of Ukrainian economy]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (10) (pp. 222–227). [in Ukrainian].

Дані про авторів

Гаврилко Петро Петрович,

к.е.н., професор, директор Ужгородського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Гуштан Тетяна Вікторівна,

к.е.н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Данные об авторах

Гаврилко Петр Петрович,

к.э.н., профессор, директор Ужгородского торгового-экономического института Киевского национального торгового-экономического университета

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Гуштан Татьяна Викторовна,

к.э.н., доцент, Ужгородский торговельно-экономический институт Киевского национального торгового-экономического университета

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Data about the authors

Petro Havrylko,

Ph.D. of Economics, Professor, Director of the Uzhhorod Institute of Trade and Economics of the Kyiv National University of Trade and Economics

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Tetyana Hushtan,

Ph.D. of Economics, Associate Professor, Uzhhorod Institute of Trade and Economics of the Kyiv National University of Trade and Economics

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

УДК 658.012.4

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5704517>

МІНЕНКО М.А.

ПІДДУБНИЙ В.А.

КРАСНОЖОН С.В.

НАГОРНА Ю.В.

Інструменти адміністрування як основа для побудови моделей організаторського впливу

Предмет дослідження – перелік і набори адміністративних інструментів прямої та непрямої дії, які застосовуються до окремих груп зазначених організаторських засобів.

Мета статті – необхідність розробки і застосування нових форм примусового спонукання виконавців, особливо з метою забезпечення адміністративної стабілізації.

Методологія проведення роботи – різноваріантно-комплексного і системного використання організаторських інструментів у формі окремих моделей адміністрування, метод фінансового аналізу, метод статистичної обробки економічних даних, метод оптимального управління (при формуванні висновків та рекомендацій).

Результати роботи – визначено інструменти адміністрування безпосереднього та опосередкованого впливу, що доцільно використовувати, формуючи персоніфікований стандарт менеджера будь-якого управлінського рівня стосовно схилення підлеглих, які знаходяться у його лінійному або функціональному підпорядкуванні, до конкретних дій.

Висновки – аргументовано, що ефективність впливу адміністративних засобів за певним адаптованим переліком і послідовністю, як правило, сприяє оптимальному досягненню кінцевого результату.

Ключові слова: безпосередні інструменти адміністрування (прямого впливу); опосередковані інструменти адміністрування (непрямого впливу); модель організаторського впливу; адміністративна стабілізація.